

LECTORI SALUTEM!

A szlovák–magyar viszony történetének kutatása a két historiográfia professzionizációjának kezdeteitől komolyan ki volt téve a politikai instrumentalizáció hatásának. Vagyis annak, hogy a történetírók alapkérdéseiket úgy tegyék fel, hogy azzal igazodjanak a saját nemzeti közösségüknek a másik nemzet irányában megfogalmazott aktuális bel-, illetve külpolitikai céljaihoz. Már a dualizmus korában is két, alapvetően nem történeti, hanem közéleti-politikai kérdés állt a történeti kutatások háttérében: a „Ki volt itt korábban?” kérdése, tehát hogy ki vállalt nagyobb szerepet a középkori magyar állam létrehozásában és végző soron kinek van inkább joga a történelem alapján a területhez, illetve a „Ki kezdte?” kérdése, azaz, hogy ki okolható a kapcsolatok 19. századi elmérgesedéséért, a szlovák vagy a magyar fél? Beszédes pl. Zsilinszky Mihály alapvetően békülékeny és a korban kiemelkedően toleránsnak számító megjegyzése, aki a *Századok* hasábjain 1868-ban a *Matica slovenská* évkönyveinek történeti témájú cikkeit szemlélve azt írta: „Tudományos harczban, mely így fejlik ki, nem kevesebb dicsőség illeti a legyőzött félt, mint a győztest, mert az igazság felderítése az, melyért harczra kelt. Mindazáltal erősen hiszem, hogy a győző a magyar rész leend.”

A történelmi Magyarország felbomlása és Csehszlovákia megalakulása után ezek a kérdések úgy módosultak, hogy a történeti érvek az egyik oldalon a határrevízió jogosságát, a másik oldalon annak jogtalanságát segítsék alátámasztani. Jellemző pl. a két világháború között szlovák történelmi témában legtöbbit publikáló Steier Lajos kijelentése, aki 1924-ben azt írta: „A monarchia szétbomlása utáni időkben, szülőföldről, Felső-Magyarországról való önkéntes számkivételém első szakaszában a tót kérdésben szerzett ismereteimet a jogtalan területarablás elleni tiltakozásnak szenteltem.” A szlovák történelem első professzionális koncepcióját megalkotó, leginkább Daniel Rapant nevéhez köthető történészgeneráció a hangsúlyt az 1848 utáni politikatörténeti eseményekre, az önálló államiság felé mutató szlovák törekvésekre helyezte. A szlovák történelem más korszakai, eseményei és jelenségei háttérbe szorultak. Gyakori hivatkozási alapot jelentett ekkor még a magyarok általi ezeréves elnyomatásnak az 1800-as évek elején kitalált mítosza is.

1948 után a kommunista korszak ideológiája nyomta rá a bélyegét a szlovák–magyar közös múlt kutatására. Magyar oldalon a népek barátságának illuzó-

rikus, a konfliktusokat szőnyeg alá söprő eszméje volt népszerű. E koncepció lényegét Kemény G. Gábor 1962-ben úgy foglalta össze, hogy a „szocialista tábor országait és népeit elsősorban az érdeklő és foglalkoztatja, ami a dolgozó százmilliókat szerte a világon közelebb hozza, egymás megértésére és közös problémáinak a felismerésére készíti”. E hozzáállás miatt a kor magyar történészei, irodalomtörténészei közül sokan a konfliktusos korszakok gyenge, sokszor csak egy-egy személyhez kötődő közeledési kísérleteit felnagyították, a létező és továbblévő ellentéteket pedig inkább ignorálták. A közös történelem értelmezésébe tehát a jó szándék ellenére is súlyos strukturális hibák csúszhattak. Szlovák oldalon ezzel szemben a kettős elnyomás elmélete kapott nagyobb teret, miszerint a szlovák dolgozó népet a magyarok nemzeti és osztályszempontból is elnyomták.

1989 hozott csak jelentősebb változásokat, ekkortól a történészek munkáiban egyre kevésbé lehetett tetten érni az aktuális politikai célokhoz való igazodást, nem kis mértékben a Szarka László és Peter Zelenák, majd Štefan Šutaj vezette *Szlovák–Magyar Történész Vegyesbizottság* aktivitásának köszönhetően. Ennek eredményes működéséből is kiderül, hogy a szigorúan szakmai szempontokat figyelembe vevő közös intézmények jelenthetik a két történetírás hosszú távú, eredményes és intenzív kapcsolatának az alapját. Ezért döntött úgy az *Országos Szlovák Önkormányzat Kutatóintézete*, a *Szlovák Tudományos Akadémia Történeti Intézete*, a *Fórum Kisebbségkutató Intézet* és a *Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet*, hogy a tudományközi kapcsolattartás újabb intézményeként megalapítja a kétnyelvű *Korridor. Szlovák–Magyar Történeti Folyóiratot*. A címválasztással is ezt kívántuk alátámasztani: hiszen egy folyosó nem csak összeköt, hanem rendszeres találkozássra, beszélgetésre és akár eszmecserére is alkalmas terep.

A fent vázolt folyamat tanulságai miatt folyóiratunkban központi szerepet szánunk az olyan, konfliktusokkal is terhelt témákat felvető tanulmányoknak, mint a többes identitás, az egymásról alkotott kép, az asszimiláció, a nemzeti mítoszok továbbélése vagy a történelmi emlékezet kérdései. Nagy hangsúlyt helyezünk továbbá mindkét történetírás legújabb eredményeinek a szemlélésére, a legfontosabb könyvek és a legjelentősebb szakemberek bemutatására. Így folyóiratunkban nagy teret adunk az ismertetéseknek és recenzióknak, valamint minden egyes számban megjelentetünk egy, a másik történetírás kiemelkedő alkotójáról készített portrét, amely egy beszélgetésből és egy, legújabb kötetei valamelyikéről szóló recenzióból áll.

Nem lehetetlen, hogy az érzékenyebb témák felvállalása miatt viták alakulnak ki. Arra azonban törekedni fogunk, hogy e viták során ne hirdessünk „győzteseket” és „veszteseket”, hiszen, ha a szigorúan vett szakmaiság elvéből indulunk ki, a célunk nem lehet egymás legyőzése, hanem a másik érveinek megértése,

de legalábbis legitimként való elfogadása. Abban ugyanis aligha reménykedhetünk, hogy e lap hasábjain valamennyi vitatott kérdésben végső egyességre jutunk. Folyóiratunk célkitűzése ennél egyszerre szerényebb és ambiciózusabb is: szeretnénk megteremteni a két történetírás képviselői között a folyamatos, rendszeres és intenzív szakmai párbeszéd lehetőségét.

Békéscsaba–Budapest–Pozsony–Somorja, 2013. december 15.

A szerkesztőség